

WIJNGAARDSLAK (NL) HELIX POMATIA

WEINBERGSCHNECKE (D)

BURGUNDY SNAIL (GB)

GRAPEVINE SNAIL

LARGE GARDEN SNAIL

ESCARGOT DE BOURGOGNE (F)

BIOTOOP

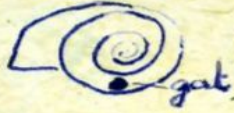

Ongetwijfeld zult u zich terecht afvragen hoe wijngaardslakken in een kleine stadstuin terecht komen. Het antwoordt daarop is simpel, door een reddingsactie. Als tijdelijke noodoplossing zetten wij veertien exemplaren in onze tuin uit. De plek waar zij oorspronkelijk zaten was kunstmatig aangelegd en er was voor

Afb.1a Tuinoverzicht van de "wilde" tuin. In de loop der jaren is het een en ander aan wilde planten bij elkaar gekomen. O.a. van verkoopdagen bij heemtuinen, botanische tuinen, plantendagen in Hex (B) en markten. Links is het kruidengedeelte. Achteraan links een solitaire bijen- en wespennestwand.

hen niet voldoende voedsel aanwezig om te kunnen overleven. Wij hebben op een geschikt moment de uitgehongerde slakken weggevangen, niet om te consumeren, maar omdat we medelijden met ze hadden. Onze tuin is grotendeels wild en er staan ook veel tuinkruiden in. Uiteindelijk is van die tijdelijke noodoplossing negen jaar geworden. En ze hebben het hier uitstekend gedaan. Er zijn zelfs eieren gelegd en ook jongen uitgekomen. Twee jaar geleden hebben wij ze allemaal uitgezet aan de rand van een hellingbos, bij ons in de buurt. Het is te hopen dat zij daar ongestoord verder kunnen leven. Er zijn veel mensen die ze lekker vinden (met een knoflooksausje), ons staat dat tegen. Kijken naar de slakken, ja! Eten, bah! Herhaaldelijk staat in het regionale dagblad dat er weer mensen opgepakt zijn met de nodige (honderden) wijngaardslakken. Zuid

Limburg met zijn holle wegen is voor deze slakken (en zijn eters) een eldorado! Wijngaardslakken kunnen op bepaalde plekken in grote aantallen voorkomen. Wij hebben ze tijdens wandelingen met tientallen tegelijk in de berm langs spoorbanen gezien. Alice (mijn echtgenote) heeft van de veertien exemplaren in onze tuin een dagboek bijgehouden.

5		
2001	13 sept	nr 5 genummerd. In de linker voelspriet zat een larve. De rechter voelspriet was half af
	20 sept	slak weer gezien
2002	7 aug	slak weer gezien
	9 aug	slak weer gezien
	15 aug	slak weer gezien
	21 aug	slak weer gezien
	1 sept	slak weer gezien
	3 nov	slak weer gezien en gewogen 24 gram
2003	13 mei	opnieuw nummer overgevoerd
	5 juni	slak weer gezien en gewogen 30 gram
	23 juni	slak weer gezien. Zat in de vijver en deed zich daarna te goed aan de bieslook
	9 juli	slak weer gezien
	25 aug	slak weer gezien en gewogen 20 gram.
2004	6 okt	opnieuw nummer overgeschreven weegt 24 gram. Heeft pootje in huid (klein gat) tanden van eikel?
2005	13 mei	Nr 5 gevonden. Heer helemaal leeg. Zat vast in houtstapel en is er niet meer uitgekomen. Is verharpt of leeg geplunderd. Zat helemaal tussen twee houtblokken en hier was groter dan gat gevonden. †
2007	3 juli	nieuwe dikke slak nr 5 gegeven 46 gram
	10 aug	larve in linker voelspriet, kleine verdikking net onder knopje 14 gram.

Hier ziet u een voorbeeld van de jarenlange registratie van slak nummer 5. Ook aan een slakkenleven komt een einde.

Hoe zij daartoe kwam kunt u op de volgende pagina's lezen.

REDDINGSACTIE

“Toen wij de slakken in onze tuin uitzetten, was ik er niet zo zeker van of we wel de goede beslissing genomen hadden. Wij hadden inderdaad een geschiktere plek dan de plek waar ze zaten en we hadden ook veel mergel in onze wilde tuin. Een product dat slakken nodig hebben om hun huis te kunnen verstevigen. Vaak twijfelde ik aan onze reddingsactie, maar één

Afb.1b Langzaam begint het weer lente te worden. Winteraconiet, bosanemoon en vingerhelmbloem zijn bijna uitgebloeid. Daslook en dotterbloem zetten de groei erin. Het duurt niet lang meer totdat de wijngaardslakken ook weer uitkomen.

ding was zeker. Bij ons zouden ze niet hoeven te verhongeren! Ik voerde ze trouw iedere avond met verschillende soorten onbespoten sla, wortel, komkommer en rauwe aardappel uit onze moestuin. Gezond leven konden ze bij ons wel. De meeste slakken kwamen pas tegen de schemering uit hun schuilplekken en trokken dan richting voederplaats. Daar deden zij zich te goed aan alle lekkernijen die ik voor hen had neergelegd. Als voederplek had ik een plek aan de rand van onze vijver gekozen omdat ik gemerkt had dat veel slakken het water uit de vijver dronken. Een perfect restaurant dus! Toen dat jaar, net voor de winter, het steeds kouder werd merkte ik dat het voedsel op de voederplek bleef liggen en er niet meer van gegeten werd. Ik vroeg aan Cor of hij de slakken gezien had en hij vertelde mij dat ze zich wellicht hadden ingegraven. Nou,

daar had ik nog nooit van gehoord. Ik begon daarom die winter in een slakkenboek te lezen en leerde veel bij over het wel en wee van de slakken. Ook maakte ik me ongerust of wel iedere slak een geschikte plek gevonden had. Ik voelde me na onze reddingsactie toch wel verantwoordelijk voor elk van hen.

Afb.2 Nog een lenteblik, maar iets later dan de vorige afbeelding. Dotterbloem (gele plant bovenaan), links daarvan wilde hyacint (blauw), bosanemoon (wit) en rechts beneden vingerhelmbloem (paars).

Bij het tuinonderhoud in de winter kwam ik ineens plekjes tegen waar slakken zich hadden ingegraven. Ze lagen dan met de opening naar boven gericht en hadden deze afgesloten met een beige hard dekseltje. De dekseltjes vond ik het jaar daarna in het late voorjaar weer terug tussen de planten. Die bewaarde ik dan om aan de kinderen van mijn school te laten zien. Ik vond het wel leuk om in het kader van één van mijn functies aan een basisschool, natuur- en milieucoördinatrice, de kinderen bekend te maken met slakken. Het jaar daarop zag ik in het najaar dat er weer slakken in onze tuin rondkropen. Ik kon de exemplaren niet goed uit elkaar houden omdat ze allemaal op elkaar leken en wist ook niet of ze allemaal de winter overleefd hadden. Dus begon ik ze te tellen. Maar ik wist na een paar dagen nooit wie ik nu wel of niet gezien had, dus begon ik ze beter te observeren.

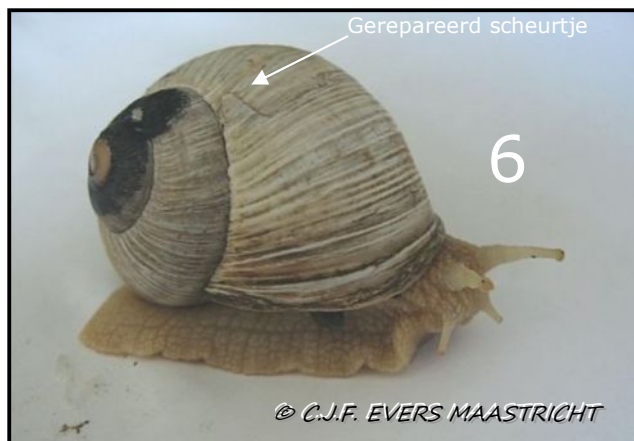
Ik ontdekte dat één slak een knik in een van zijn voelsprietten had. Een ander had een duidelijk zichtbare beschadiging aan zijn huis. Weer een ander had het kleinste huis van allemaal.

Afb.3 Deze wijngaardslak krijgt zijn nummer, zo kan hij beter herkend worden.

Afb.4 Deze wijngaardslak zat vast in het kippengaas. Na zijn bevrijding even een controle op lichaamsgewicht en de toestand van het slakkenhuis.

Ik merkte, dat als je goed keek, je wel verschillen kon ontdekken. Het was toen dat ik op het idee kwam de slakken te nummeren. Omdat het in die tijd vaak regende deed ik dat met een watervaste viltstift. Ik telde en nummerde 10 stuks, dus 4 waren er inmiddels verdwenen. Ik begon me af te vragen waar ze gebleven waren en begon te zoeken, maar heb ze niet meer gevonden. De 10 overgebleven slakken werden weer gevoerd.

Afb.5 en Afb.6 De nummers 2 en 6. Twee mist een gedeelte van de rechter grote voelspriet/oog. Zes heeft een kapot huis gehad dat ze zelf gerepareerd heeft. Als je heel goed kijkt zie je op de bovenkant een scheur lopen.

Wat me opviel was dat sommige slakken iedere avond verschenen en andere zag ik hele tijden niet. Dat kon ik nu goed controleren omdat ze allemaal een nummer droegen. Ik kwam op het idee om te gaan registreren wie ik wel en niet gezien had en begon mijn boekhouding op 19 september 2001. In een mooi Nepalees schrift met handgeschept papier begon ik alles op te schrijven wat ik zag.

Ik tekende eerst het slakkenhuis van de desbetreffende slak, met de kenmerken ervan. Bijvoorbeeld de kleur, de scheurtjes, de gaatjes, het aantal windingen enz. Bovendien de kenmerken van de slak zelf, zoals de voelsprietten (een eraf, een met knik, een korter dan de ander enz.).

Afb.8 Het is nog veel te vroeg om zich voor de winter in te graven.
 Afb.9 Na enige tijd ontdekten wij dat het een kuiltje was om eieren in te leggen.
 Afb.10 Mooie witte ronde eieren met een zwart puntje. Het kuiltje met eieren werd ook weer dichtgemaakt.
 Afb.11 Het is duidelijk dat hier meer gebeurt dan even goedendag zeggen. Terwijl dat helemaal niet nodig is. Slakken zijn zowel man als vrouw. Tweeslachtig, ook wel hermafrodit genoemd.

Afb.12 Twee koppels parende wijngaardslakken.
 Afb.13 Idem, op het voetpad. Daarom moeten we altijd opletten waar we lopen en niet op overstekend of vrijend "wild" stappen.

Afb.14 t/m 17 Er wordt vooral teder en liefkozend contact gezocht.
 Afbeelding 18-19 Liefdespijl, is van kalk en kan door de partner gebruikt worden als extra kalk voor de eieren.
 Meer informatie daarover [vindt u hier](#).

In 2002 waren de slakken na hun overwintering kleiner dan het jaar ervoor. Toen besloot ik ze te gaan wegen. Er bleek dat het gewicht erg kon schommelen. Later ontdekte ik dat dit te maken had met het vochtgehalte. Sommige slakken dreven vaker in onze vijver. Ik raakte dan helemaal in paniek, want kunnen ze wel zwemmen? Iedere keer viste ik ze dan uit de vijver maar 5 minuten later lagen ze er weer in, totdat ik eens bij de vijver bleef zitten om te observeren wat er aan de hand was. Ze gingen heel bewust het water in en dobberden aan de oppervlakte. Hun achterlijf hing iets meer naar beneden dan de kop. Het lege slakkenhuis op hun rug fungeerde als zwemband. Door de lucht in het huis bleven ze drijven. Wat een ontdekking! Ik genoot enorm van onze zwemmende slakken en registreerde ook de nummers van de waterliefhebbers. Op een gegeven moment zag ik dat een aantal kleinere slakken door de mazen van de afrastering (grofmazig kippengaas) van onze heg

naar de burens kropen. Die probeerde ik verwoed weer terug te krijgen. Onze buurman is kok en ik was doodsbenauwd dat hij de slakken als lekkere hap zou kunnen zien... Dat is natuurlijk nooit gebeurd, maar toch, je weet maar nooit! De volwassen slakken probeerden ook door het gaas te kruipen maar kwamen dan klem te zitten. Nu moest ik ook nog iedere avond de heg controleren op gestrande "vrijbuiters". Ik had nu aan mijn slakken, die ik ondertussen als huisdieren was gaan zien, heel

wat werk. Veel mensen vonden dit maar vreemd en lachten mij uit als ze de genummerde slakken in de tuin rond zagen kruipen. Dat deerde me niet. Het waren leuke dieren en ik was zeer op hen gesteld (en ook gehecht) geraakt”.

Conclusies heb ik nooit uit mijn registratie getrokken. Het was eerder een mogelijkheid om te controleren of ze er allemaal waren. Van de ene kant mis ik ze nu wel, maar hoop dat ze in het hellingbos een nog beter leven hebben dan ze bij ons hadden. Af en toe maak ik me wel zorgen en denk ik van de ene kant “*zouden ze nog leven?*”, maar van de andere kant ben ik blij dat ik niet meer een groot gedeelte van de dag naar ze loop te zoeken. Nu kan ik weer van andere dingen in de tuin genieten!